

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки ефективне управління фінансовою діяльністю передбачає оптимізацію потенціалу підприємства. У цій ситуації різко підвищується значущість ефективного управління фінансовими ресурсами. Від того, наскільки ефективно й доцільно вони трансформуються в основні та оборотні кошти, а також в засоби стимулювання робочої сили, залежить фінансове благополуччя підприємства у цілому, його власників і співробітників. У тій чи іншій мірі роль фінансових ресурсів важлива на всіх рівнях управління (стратегічний, тактичний, оперативний), проте особливого значення вона набуває в плані стратегії розвитку підприємства.

Формування фінансових ресурсів відбувається в процесі створення підприємств і реалізації їх фінансових відносин при здійсненні господарсько-фінансової діяльності. Це проявляється в формуванні, перш за все, статутного капіталу при створенні підприємств, а в процесі їхньої діяльності - відповідних джерел грошових коштів [1].

Джерела формування фінансових ресурсів різноманітні. При створенні підприємств вони залежать від форми власності, на основі якої створюється підприємство. Так, при створенні державних підприємств фінансові ресурси формуються за рахунок бюджетних коштів, коштів вищестоящих органів управління, коштів інших аналогічних підприємств при їх реорганізації, тощо. При створенні колективних підприємств вони формуються за рахунок пайових (часткових) внесків засновників, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, тощо. Всі ці внески (кошти) являють собою статутний (первинний) капітал і акумулюються в статутному фонді створеного підприємства [2].

Важливе значення для кожного підприємства відіграє своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств, розрахунок основних показників, які його характеризують.

Елементи, які включає управління фінансовою діяльністю підприємства, представлені на рис. 1.

Рис.1. Елементи управління фінансовою діяльністю підприємства

З рис.1 випливає, що фінансова діяльність підприємства спрямована на оцінку, розроблення, забезпечення, організацію управління.

Ефективне фінансове управління, дозволяє забезпечити постійний ріст власного капіталу підприємства, істотно підвищувати його конкурентну позицію на товарному і фінансовому ринках, забезпечувати стабільний економічний розвиток в стратегічній перспективі [3].

Виходячи із розуміння поняття фінансового управління можна визначити його основні завдання на «підприємстві». А саме:

- 1)забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів відповідно до задач розвитку підприємства;
- 2)забезпечення найбільш ефективного використання сформованого обсягу фінансових ресурсів в розрізі основних напрямів діяльності підприємства;
- 3)оптимізація фінансового потоку;

- 4)забезпечення прибуткової діяльності підприємства при прийнятному рівні фінансового ризику;
- 5)оптимізація структури капіталу підприємства;
- 6)розробка й реалізація кредитної та інвестиційної політики;
- 7)інформаційне забезпечення шляхом складання й аналізу фінансової звітності підприємства;
- 8)моделювання фінансових процесів на підприємстві.

Роль фінансової політики в централізованому управлінні підприємством визначається тим, що вона стосується всіх сторін його економічної діяльності - науково-технічної, виробничої, постачання товарно-матеріальних ресурсів, просування і продажу товарів та послуг - і відображає в концентрованому вигляді вплив численних внутрішніх і зовнішніх чинників. В рамках єдиної фінансової політики, що розробляється на вищому рівні управління, визначаються в глобальному масштабі джерела фінансових ресурсів і їх розподіл в рамках підприємства [4].

Отже, фінансова діяльність підприємства - це процес під час якого суб'єкт господарювання формує, розподіляє, перерозподіляє та використовує фінансові ресурси для задоволення поставлених цілей. Ефективність роботи підприємства залежить від раціональної організації його фінансової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Петленко Ю.В. Оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємства / Фінанси України. – 2000. - № 6. - с. 91-95
2. Уткін Е.А. Фінансове управління / Е.А. Уткін. – М.: Асоціація авторів і читачів «Тандем»; Видавництво ЕКМОС, 2004. – 118 с.
3. Міщенко А.П. Стратегічне управління: Навч. посіб. / А.П. Міщенко.– К.: «Центр навчальної використаних джерел», 2004. – 336 с.
4. Карпенко Г. В. Шляхи вдосконалення фінансового стану підприємства / Г. В. Карпенко // Економіка держави. –2010. -№1. –С. 61-62.

УДК 330.5

*Ополонець Ю.О.,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансова діяльність посідає особливе місце. Фінансовою діяльністю сільськогосподарських підприємств є виконання фінансової частини їхніх виробничо-господарських бізнес-планів. Від неї багато в чому залежить своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку аграрного підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання. Саме тому її правовому регулюванню відводиться значне місце в аграрному секторі.

Особливості здійснення фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств та агробізнесу викладені в працях відомих вітчизняних та закордонних учених таких, як О.М. Бандурка, М.Т. Білуха, М.Д. Білик, М.Н. Крейніна, А.Б. Крутик, А.М. Литовських, С.Ф. Покропивний, А.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, Ю.С. Цал-Цалко та інші.

Мета даного дослідження полягає у поглибленні теоретико-методичних аспектів здійснення фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств, визначенні сутності фінансової діяльності та фінансової стійкості підприємства та обґрунтуванні необхідності їх систематичної оцінки, пошуку шляхів зміцнення фінансового стану аграрних підприємств у посткризовий період їх розвитку.

Внаслідок проведення аграрної реформи в Україні створено реальні передумови необхідні для формування ринкового фінансово-правового механізму регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств.

Сучасні фінансово-кредитні відносини у сільському господарстві ґрунтуються на принципах: заборони прямого втручання держави у фінансову

діяльність суб'єктів аграрного господарювання; партнерства у фінансових відносинах між фінансово-кредитними установами (банками, кредитними спілками) та сільськогосподарськими підприємствами; самообмеження, тобто обрання напрямів діяльності залежно від фінансових можливостей підприємства тощо. Виробничо-господарська і фінансово-економічна підприємницька діяльність сільськогосподарських підприємств становить єдине ціле. Фінансово-економічні відносини у сфері цієї діяльності охоплюють ту частину, яка стосується забезпечення коштами (грошми, фінансами).

Фінансова діяльність виконує обслуговуючу роль відносно виробничо-господарської діяльності, та розглядається як один з найважливіших інститутів аграрного підприємства. Різним видам сільськогосподарських підприємств притаманний свій особливий режим формування фінансових ресурсів.

Сільськогосподарські підприємства займаються не лише операційною, а й фінансовою чи інвестиційною діяльністю з метою досягнення максимально можливого використання фінансових ресурсів й отримання прибутків. У той же час вкладення капіталу у фінансову та інвестиційну діяльність пов'язано з підвищеним ризиком, порівняно з операційною діяльністю. В організаційній та управлінській роботі сільськогосподарських підприємств фінансова діяльність посідає особливе місце. Від неї багато в чому залежить своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання [2].

За ринкових умов аграрне підприємство самостійно визначає напрямки та розмір використання прибутку, який залишається в його розпорядженні після сплати податків. Метою складання фінансового плану є визначення фінансових ресурсів, капіталу та резервів на підставі прогнозування величини фінансових показників: власних оборотних коштів, амортизаційних відрахувань, прибутку, суми податків. Підприємства, плануючи витрати на виробництво та реалізацію сільськогосподарської продукції, неодмінно слід урахувувати резерви зниження її собівартості, до яких належать: поліпшення використання основних

виробничих засобів та збільшення у зв'язку з цим випуску продукції на кожную гривню основних засобів; раціональне використання сировини, матеріалів, палива, енергії та скорочення витрат на одиницю продукції без зниження її якості; зменшення затрат живої праці на одиницю продукції на основі науково-технічного прогресу; скорочення витрат на реалізацію продукції за рахунок удосконалення форм її збуту; зменшення втрат від браку та безгосподарності, ліквідація непродуктивних витрат; економія в адміністративно-управлінській сфері на підставі раціональної організації апарату управління підприємством [5].

Спираючись на опрацьовані фінансові показники, сільськогосподарські підприємства складають перспективні, поточні та оперативні фінансові плани. Поточна та оперативна фінансова робота на аграрному підприємстві спрямовується на практичне втілення фінансового забезпечення його підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на належному рівні. Зміст поточної оперативної фінансової роботи на сільськогосподарському підприємстві полягає в слідкуючому: постійна робота зі споживачами стосовно розрахунків за реалізовану сільськогосподарську продукцію (роботи, послуги); забезпечення своєчасної сплати податків, інших обов'язкових платежів у бюджет та цільові фонди; своєчасне проведення розрахунків із заробітної плати; своєчасне погашення банківських кредитів та сплата відсотків; здійснення платежів за фінансовими операціями та ін [4].

При цьому важливим є здійснення аналізу та контролю фінансової діяльності сільськогосподарського підприємства, під яким розуміють діагноз його фінансового стану, що уможлиблює визначення недоліків та прорахунків, виявлення та мобілізацію внутрішньогосподарських резервів, збільшення доходів та прибутків, зменшення витрат виробництва, підвищення рентабельності, поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому. Підприємство має опрацювати таку систему показників, за допомогою якої воно змогло б із достатньою точністю оцінити поточні та стратегічні можливості підприємства. Аналітичну роботу сільськогосподарських

підприємства можна поділити на два блоки: аналіз фінансових результатів та рентабельності; аналіз фінансового стану підприємства [6].

Основними напрямками покращання фінансового стану аграрних підприємств та формування їх фінансової стійкості виступають [1]:

— удосконалення інформаційного та методичного забезпечення фінансового стану підприємств; розробка методичного забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємств;

— удосконалення структури аналізу стану підприємства, залежно від мети та змісту роботи на кожному етапі;

— опрацювання методики форм фінансової звітності, що дозволить підвищити її аналітичні можливості та реальність оцінки майна;

— розробка методики комплексної бальної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила проаналізувати стан підприємства за оптимальною сукупністю фінансових показників та коефіцієнтів;

— удосконалення теоретичних засад формування та реалізації інформаційної системи підприємства.

Список використаних джерел:

1. Антипенко Є. Підвищення фінансової стійкості підприємства / Є. Антипенко // Економічний аналіз. — 2017. — № 9. — С. 29—32.
2. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит / М.Т. Білуха. — К.: Українська акад. оригінальних ідей, 2005. — С. 69—75.
3. Білик М.Д. Фінансовий аналіз / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька // Фінансовий аналіз. — Вид. 2_ге, без змін. — К.: КНЕУ, 2009. — 592 с.
4. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства / С.Ф. Покропивний. — К.: КНЕУ, 2001. — 528 с.
5. Рудницька О.М. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств / О.М. Рудницька, Я.Р. Біленська / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Lo_gistyka/2019_649/19.pdf
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Г.В. Савицька. — К.: Знання, 2014. — 654 с.
7. Цал_Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз / Ю.С. Цал-Цалко // Фінансовий аналіз. — К.: Центр учбової літератури, 2018. — 566 с.

УДК 336.025

*Ошега В.А.,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ВАЛЮТНА ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

До недавнього часу Україна проводила застарілу валютну політику, яка була неефективною і не відповідала європейським нормам. Тому Національним банком України було здійснено комплекс змін у валютному контролі, які дістали назву «Валютна лібералізація».

До недавнього часу в Україні діяли валютні обмеження, що були прийняті ще в 90-х роках. Тоді вони були призвані запобігти шаленому відтоку валюти з України. Під час кризи 2014 – 2015 років НБУ ввів додаткові обмеження, серед яких було встановлення ліміту на зняття готівки та зобов'язання експортерів продавати весь обсяг валютної виручки.

Такий жорсткий валютний контроль на той час був необхідним, але мав значні негативні наслідки, а саме ускладнення надходження іноземних інвестицій в українську економіку та перехід компаній у тіньовий ринок та використання ними офшорних операцій.

З того часу ситуація в українській економіці покращилась та стала більш стабільною, тому старе валютне регулювання стало не виправданим.

Якщо аналізувати досвід інших розвинутих країн, то можна виділити три етапи становлення їх валютного регулювання в сучасному вигляді:

- Перший етап відзначається найбільш жорсткими заходами валютного контролю, це період слабких, нестабільних економік, коли всі заходи направлені на попередження відтоку валюти з країни. Для України це вже пройдений етап.

- Другий етап характерний поступовим зменшенням контролю і загальним рухом у напрямку лібералізації. Саме на цьому етапі Україна перебуває сьогодні.

- Третій етап – це повне зняття обмежень і вільний рух валюти [1].

Першим і основним кроком на шляху до лібералізації валютного регулювання був здійснений 7 лютого 2019 року, коли Національний банк України запровадив новий режим регулювання валютних операцій.

Нова нормативна база складається з восьми головних постанов, які регулюють порядок проведення операцій з іноземною валютою.

Національний банк України опублікував так звану Дорожню карту скасування валютних обмежень, на якій зазначені основні обмеження які вже зняті або будуть зняті в майбутньому в порядку пріоритетності. Так після скасування всіх зазначених у ній обмежень очікується досягнення кінцевої мети – перехід до вільного руху валюти.

На даний момент скасовано такі обмеження:

- обов'язковий продаж валютної виручки;
- резервування гривні при купівлі іно валюти;
- репатріація дивідендів;
- купівля іно валюти за кредитні кошти;
- взаємозалік валютних зобов'язань;
- ліміт на купівлю іноземної валюти в розмірі 150 тис. грн на день для фізичних осіб;
- репатріація коштів від продажу облігацій.

До того ж є ще ряд обмежень, які не були зняті повністю, але їх жорсткість зменшена. Загалом Регулятор звітує про 26 позитивних змін у справі валютної лібералізації [2].

Звичайно ж такі зміни викликають побоювання на рахунок загрози збільшення темпів виведення валюти з України, проте Національний банк запевняє в безпечності здійснюваних заходів, і статистика підтверджує це – з часу запровадження змін негативних змін у обсягах виведення валюти не спостерігається.

Є точка зору, що часу на реалізацію всіх змін залишилося мало, адже підписання Угоди про асоціацію заплановано на 2020 – 2021 роки, і тому треба збільшувати темпи лібералізації.

Але досвід європейських країн, які вже пройшли цей шлях, зокрема Польщі, Угорщини та Чехії, свідчить, що стрімкі зміни можуть мати негативні наслідки в перспективі. Так при стрімкій перебудові системи валютного контролю спочатку країна відчуває позитивний ефект – притік в країну інвестицій, зростання споживчої активності. Але в той же час це викликало тиск на національну валюту, протидіяти якому не завжди вдавалось, зменшення конкурентоспроможності вітчизняної продукції і погіршення торговельного балансу. Це в свою чергу вело до зменшення обсягів інвестицій або навіть відтоку іноземного капіталу [3].

Тому на наш погляд важливішим є не високий темп впровадження змін, а збереження позитивної тенденції в цьому напрямку і внесення змін із оглядом на можливість вітчизняної економіки, для мінімізації негативних наслідків.

Підсумовуючи вище сказане, ми можемо зазначити, що процес валютної лібералізації є для України природним і позитивним. Ми маємо план дій – Дорожню карту і скасування найбільших бар'єрів для руху валюти, на даний час внесені зміни не викликали негативних наслідків. Варто відзначити, що досвід інших країн свідчить про необхідність проведення змін з оглядом на можливість вітчизняної економіки для попередження негативних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Діана Голанова. Валютна лібералізація в Україні: природний шлях чи запізнілі заходи?. http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010082
2. Ключові новації нового валютного регулювання. Національний банк України. <https://www.bank.gov.ua/files/jGLLQywmWfSUA1b>
3. Ірина Піонтківська, Роман Солтисьяк. Валютна лібералізація в Україні: крок у Європу. https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/%D0%B1%D1%80%D1%96%D1%84_%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0.pdf

УДК 336

*Пануша К.А.,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ЦІЛІ І ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Висування на перший план фінансових аспектів діяльності суб'єктів господарювання, зростання ролі фінансів є характерною рисою і тенденцією в усьому світі як для виживання підприємства в умовах все більш ускладнюється конкурентного середовища, так і для лідерства на конкретному сегменті ринку.

Слід зазначити, що поняття «фінансовий менеджмент» неоднозначний поняттю «управління фінансами». Поняття «фінансовий менеджмент» можна застосувати до підприємницької діяльності комерційної організації (підприємства) в умовах ринку. Що стосується поняття «управління фінансами», то воно є більш широким: воно присутнє у всіх економічних формаціях, в тому числі і в адміністративно-планової економіки. Управління фінансами здійснюється як на рівні держави, так і на рівні організації; цей напрям управлінської діяльності властиво і комерційним, і некомерційним організаціям. Таким чином, фінансовий менеджмент - це особлива підсистема в загальній системі управління підприємством, функціонування якої спрямоване на досягнення загальних цілей організації.

Фінансовий менеджмент (financial management) націлений на управління фінансово-господарською діяльністю підприємства (фірми) на основі сучасних методів, які дозволяють оцінити ризик і вигідність того або іншого способу вкладення грошей; ефективність роботи фірми; швидкість оборотності капіталу і його продуктивність.

Фінансовий менеджмент є об'єктом управління, що зазнають вплив потоку управлінських рішень. Тому при обґрунтуванні способу формування фінансового менеджменту на підприємстві слід дотримуватися таких принципів: системність, інтегрованість, адаптивність, функціональність і

динамізм управління, комплексність, багатоваріантність підходів до розробки управлінських рішень.

Досягнення цілей фінансового менеджменту, як правило, отримує вираз в забезпеченні максимізації ринкової вартості підприємства, що відповідає фінансовим інтересам його власників. Як і кожна керуюча система, фінансовий менеджмент передбачає наявність об'єкта управління. Таким об'єктом виступають фінанси підприємства і його фінансова діяльність. Свої цілі і завдання фінансовий менеджмент реалізує шляхом здійснення функцій, що об'єднуються в дві групи:

1) функції фінансового менеджменту як керуючої системи - розробка фінансової стратегії підприємства; створення організаційних структур, які забезпечують прийняття і реалізацію управлінських рішень в усіх напрямках фінансової діяльності; формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень; проведення аналізу фінансової діяльності підприємства; планування фінансової діяльності за основними напрямками; розробка дієвої системи стимулювання реалізації прийнятих управлінських рішень в області фінансової діяльності; ефективний контроль за реалізацією прийнятих управлінських рішень в області фінансової діяльності;

2) функції фінансового менеджменту як спеціальної галузі управління підприємством - управління активами; управління капіталом; управління інвестиціями; управління грошовими потоками; управління фінансовими ризиками.

Процес управління фінансовою діяльністю підприємств базується на механізмі фінансового менеджменту. Він являє собою систему основних елементів, які регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень в області фінансової діяльності підприємства. У його структуру входять наступні елементи: державне нормативно-правове регулювання фінансової діяльності; ринковий механізм регулювання фінансової діяльності підприємств; внутрішній механізм регулювання окремих аспектів фінансової діяльності

підприємства (формується в рамках самого підприємства, регламентуючи ті чи інші оперативні управлінські рішення з питань фінансової діяльності (система внутрішніх норм, нормативів і вимог щодо окремих аспекти »фінансової діяльності); система конкретних методів і прийомів управління фінансовою діяльністю підприємства (методи техніко-економічних розрахунків, економіко-статистичні, економіко-математичні, порівняння та ін).

Ефективний механізм фінансового менеджменту сприяє результативному здійсненню всіх інших функцій виробничо-господарського управління, дозволяє в повному обсязі реалізувати стоять перед підприємством цілі та завдання.

Список використаних джерел:

- 1 Кукіна І.Г. Фінансовий менеджмент: Учеб. допомога. - М.: МАУП, 2009. - 136 с.
- 2 Теплова Т.В. Фінансовий менеджмент: управління капіталом та інвестиціями: Підручник для вузів.- М.: ГУ ВШЕ, 2007.-504 с.
- 3 Фінансовий менеджмент: Підручник для вузів / Г.Б. Поляк, І.А. Акодів, Т.А. Краєва та ін.; Під ред. проф. Г.Б. Поляка. - М.: Фінанси, ЮНИТИ, 2004. - 518 с.

УДК 336.531

*Перевізник О.М.,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Власний капітал – це економічна категорія, яка поширена в системі фінансового менеджменту підприємства. Одночасно економічна сутність та еволюція даної категорії свідчить про те, що вона була відома ще задовго до появи механізму управління фінансами підприємств. Власний капітал становить фінансову основу створення і розвитку підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми [1].

Основу фінансового потенціалу підприємства становить створений ним власний капітал, що охоплює такі елементи: статутний капітал; резервний